

**Nationale SHO-actie Afghanistan
‘Help de Afghanen, juist nu’
26 oktober 2001**

Geconsolideerd verslag

Deelnemende organisaties:

1. Artsen zonder Grenzen
2. Kerkinactie
3. Memisa/Cordaid
4. Mensen in Nood/Cordaid
5. Ned. Comité Unicef
6. Nederlands Rode Kruis
7. NOVIB
8. Stichting Vluchteling
9. Tear Fund
10. Terre des Hommes

Geconsolideerd verslag:
Cordaid, juli 2004.

Inhoudsopgave

1) Achtergrond van de SHO-actie	pp 3.
2) Geografische spreiding projecten	pp 4.
3) Overzicht thema's/ sectoren, activiteiten en bereikte doelgroep	pp 5.
4) Overzicht bestedingen	pp 9.
5) Knelpunten en aanbevelingen voor de toekomst	pp 10.
6) Conclusie	pp 12.

1. Achtergrond van de SHO-actie (aanleiding, aantal slachtoffers, korte achtergrondsituatie, deelnemende SHO lid-organisaties, opbrengst actie).

Op 30 oktober 2001 startte de nationale actie “Help de Afghanen, juist nu” van de Samenwerkende Hulporganisaties (SHO). Aanleiding voor de actie was de uiterst precaire situatie waarin honderdduizenden Afghaanse vluchtelingen en ontheemden verkeerden na vele jaren van oorlog en droogte met als nieuw dieptepunt de vlucht van mensen bij de bombardementen in 2001. Door jarenlange oorlog en droogte, opzettelijke vernielingen en langdurige afwezigheid van bewoners waren irrigatiesystemen onbruikbaar geworden en was de land- en tuinbouwsector er slecht aan toe. Ook de veestapel was enorm in aantallen teruggelopen. Het onderwijs voor met name vrouwen had ernstig geleden onder de vorige regimes. Het belang van een SHO-actie werd des te groter met de groeiende stroom vluchtelingen en de strenge Afghaanse winter op komst.

Afghanistan, met een totale bevolking van 26 miljoen mensen, had een van de grootste vluchtelingenpopulaties ter wereld. Geschat werd dat ten tijde van de SHO-actie ca. vier miljoen Afghaanse vluchtelingen in het buitenland verbleven. Door de langdurige conflicten en de aanhoudende droogte was het sociale, economische en politieke systeem ernstige schade toegebracht. Ook de infrastructuur in Afghanistan was zeer slecht. Door de bombardementen waren honderdduizenden mensen extra op de vlucht geslagen, zowel binnen als buiten de landsgrenzen.

De deelnemende organisaties van de SHO hadden al uitgebreide hulpprogramma's in Afghanistan en omliggende landen. Om de vluchtelingenstroom en de zich voltrekkende humanitaire ramp het hoofd te bieden was er grote behoefte aan voedsel, onderdak, water en sanitatie en gezondheidszorg. Met de inzamelingsactie hoopten de SHO veel extra geld te ontvangen om zo de hulp voor de Afghaanse vluchtelingen en ontheemden uit te breiden en een humanitaire ramp te beperken.

De periode van nationale fondsenwerving door de SHO liep van 30 oktober 2001 tot en met 31 januari 2002. Na aftrek van de kosten van het samenwerkingsverband ad € 202.244 was voor verdeling over de deelnemende organisaties een bedrag van € 3.434.049 beschikbaar. De periode van hulpverlening door de SHO liep van oktober 2001 tot oktober 2003.

De deelnemende organisaties aan de actie waren:

1. Artsen zonder Grenzen
2. Kerkinactie
3. Memisa/Cordaid
4. Mensen in Nood/Cordaid
5. Ned. Comité Unicef
6. Nederlands Rode Kruis
7. NOVIB
8. Stichting Vluchteling
9. Tear Fund
10. Terre des Hommes

2. *Geografische spreiding lidorganisaties in Afghanistan**

Land/regio	SHO-lidorganisaties die daar werkzaam zijn.
1. Noord Afghanistan	Cordaid** Kerkinactie NOVIB Tear Fund
2. N-Oost Afghanistan	Tear Fund
3. West Afghanistan	Artsen zonder Grenzen Cordaid Kerkinactie
4. Centraal Afghanistan	Cordaid Kerkinactie NOVIB Tear Fund Terre des Hommes
5. Oost en Z-Oost Afghanistan	Artsen zonder Grenzen Cordaid Kerkinactie Tear Fund
6. Zuid Afghanistan	Artsen zonder Grenzen Cordaid Kerkinactie
7. Afghanistan Algemeen (niet gespecificeerd naar regio)	Nederlands Rode Kruis Unicef Nederland
8. Pakistan	Cordaid Stichting Vluchteling
9. Iran	Kerkinactie

ad 1. Provincies: Faryab, Sar e Pol, Jowzjan, Balkh, Kunduz, Samangan en Baghlan.

ad 2. Provincies: Takhar en Badakhshan.

ad 3. Provincies: Badghis, Herat, Ghowr en Farah.

ad 4. Provincies: Bamian, Parvan, Kapisa, Kabul, Vardak, Lowgar, Ghazni en Uruzgan.

ad 5. Provincies: Nurestan, Konar, Laghman, Nangarhar, Paktia, Khowst en Paktika.

ad 6. Provincies: Nimruz, Helmand, Kandahar en Zabul.

* Niet alleen SHO gelden

** Tenzij anders aangegeven, wordt met 'Cordaid' zowel Mensen in Nood als Memisa bedoeld

3. Overzicht thema's/sectoren, uitgevoerde activiteiten en bereikte doelgroep

De SHO lidorganisaties hebben activiteiten uitgevoerd op een zevental terreinen. Dat zijn: food en non-food, voedselzekerheid, water en sanitatie, capaciteitsopbouw en coördinatie, shelter, onderwijs en gezondheid. Ruim tweederde van alle SHO gelden is besteed aan de drie sectoren food en non-food, gezondheidszorg en capaciteitsopbouw & coördinatie. Door programma's in de categorie onderwijs zijn de meeste mensen bereikt, ruim drie miljoen Afghanen, gevolgd door de sector gezondheid (ruim twee miljoen mensen). Naast de SHO middelen hebben verschillende deelnemende organisaties ook andere middelen besteed voor noodhulp en wederopbouw bij deze ramp.

Sector	Organisatie	Gerealiseerde activiteiten	Bereikte doelgroep	Totale besteding per sector in €
Food en non-food	Cordaid	Distributie van voedsel en non-food items.	4.500 ontheemde families	
	Cordaid	Veevoer voor vee van nomaden en voorlichting voor veehouders.	Veehouders (1200 stuks vee)	
	NOVIB	Distributie van voedsel.	43.758 mensen	
	Tear Fund	Distributie van tarwe, rijst, bonen, olie, suiker en thee.	4.000 IDP families	
	Tear Fund	Distributie van CSB vermengd met olie en suiker, schoenen, dekens, kleding en zeep; 3 klinieken met 800 patiënten per maand.	6.744 families in 6 districten	
	Tear Fund	Distributie van tarwe, rijst, bonen, olie, suiker en kleding.	1.289 gehandicapten met hun families	
	Tear Fund	Aanleg van 106 km weg, bouw van 1.389 latrines; distributie van tenten en dekens.	8.500 families 4.068 families	
	Tear Fund	Distributie van bonen, olie, rijst, linzen, melkpoeder en tarwe; gezondheidstraining.	750 families met ondervoede kinderen	
	Nederlands Rode Kruis	Voedsel en relief assistentie.	10.600 Afghaanse IDP's	
				Totaal: 698.127
Voedselzekerheid	Cordaid	Distributie van voedsel-pakketten en voedsel voor werk aan herstel van irrigatiesystemen. Zaadgoed en kunstmest. Continuering van voedingsprogramma in 5 vluchtelingenkampen.	3000 families 1850 arbeiders 49.833 families 2000 vrouwen en 900 kinderen	
	Artsen zonder Grenzen	Voeding in klinieken en vluchtelingenkampen.	92.000 mensen (= totaal alle SHO programma's)	
				Totaal: 74.648
Water en Sanitatie	Cordaid	Bouw en onderhoud van 600 pitlatrines en wasgelegenheden	10.000 vluchtelingen	

	Stichting Vluchteling	Aanvoer en distributie van drinkwater. Aanleg van permanente drinkwatervoorzieningen in het kamp.	5.000 Afghaanse vluchtelingen	
	Stichting Vluchteling	Aanleg van 290 wasruimten.	5.000 Afghaanse vluchtelingen	
	Artsen zonder Grenzen	Activiteiten ten behoeve van water en sanitatie in klinieken en vluchtelingenkampen.	92.000 mensen (= totaal alle SHO programma's).	
	Kerkinactie	130 dorpen groeven een put voor schoon drinkwater, drinkwater en irrigatie, distributie van drinkwater, water voor 250 hectare land, irrigatie, distributie tarwe zaad en kunstmest en schoolreconstructie.	Samen 3680 families, 1000 arbeiders, 3000 studenten en 50 leraren	
				Totaal: 229.009
Capaciteitsopbouw en coördinatie	Cordaid	Lopende kosten van de Cordaid/Peshawar delegatie en twee veldkantoren in Afghanistan voor capaciteitsversterking Afghaanse NGO partners.	Niet direct van toepassing	
	Cordaid	Aanvullende ondersteuning voor capaciteitsversterking van Afghaanse partner NGOs door consultants.	Niet direct van toepassing.	
	Kerkinactie	Ondersteuning van voedingsprojecten van partnerorganisaties, ondersteuning van het veldkantoor, capaciteitsopbouw programma m.b.t het partnernetwerk en coördinatie van vluchtelingenhulp.	8 partners 12 Afghaanse partnerorganisaties 15 partners	
	Kerkinactie	Training voor Afghaanse vluchtelingen.	Kwetsbare vrouwen in vluchtelingenkampen	
	NOVIB	Toegankelijk houden van bergwegen in de winter.	Niet direct van toepassing	
	Artsen zonder Grenzen	Capaciteitsopbouw en coördinatie door lokale staf, expats en consultants.	92.000 mensen (= totaal alle SHO programma's)	
	Stichting Vluchteling	Logistieke steun	Niet direct van toepassing	
				Totaal: 954.811
Shelter	Kerkinactie	Uitdelen 750 shelterkits, bouw 65 huizen, shelter rehabilitatie en werk, shelter, huizen en werk.	5250 mensen 65 families 830 families 1260 meest kwetsbare families	

	Stichting Vluchteling	Aankoop en distributie van tenten, matrassen en dekens. Opzetten van kampinfrastructuur en kampmanagement.	2.865 Afghaanse vluchtelingen	
	Artsen zonder Grenzen	Distributie van tenten, dekens en lakens.	92.000 mensen (= totaal alle SHO programma's)	
	Tear Fund	Distributie van dekens, kleding, dekzeil, zeep en emmers.	10.200 families	
				Totaal: 196.565
Onderwijs	Kerkinactie	Distributie van schoolspullen, melk en water, en rehabilitatie van twee scholen; rehabilitatie van verscheidene scholen en onderwijsfaciliteiten; levering van schooluniformen en meubilair.	2700 leerlingen, 26.888 studenten, 7 stafleden en 853 leraren	
	Ned. Comité Unicef	Uitrusting studenten, campagne promotie, ondersteuning ministerie van onderwijs, uitrusting leraren, herstel en wederopbouw van scholen.	3 miljoen kinderen 60.000 leraren 93 scholen 61.000 kinderen	
	Cordaid	Onderwijs aan 6000 vrouwen (deel van een meer omvattend programma).	1.500 vrouwen en hun gezinnen	
				Totaal: 358.089
Gezondheid	Cordaid	Formulering van een coherent gezondheidsprogramma voor twee jaar en ondersteuning van lopende gezondheids-projecten en -partners door consultants. Medicijnverstrekking aan o.a. vluchtelingen en ontheemden. Basisgezondheidszorg in drie Afghaanse regio's.	600.000 tot 900.000 mensen 270.403 patiënten 900.000 mensen	
	Kerkinactie	Consulteren van individuen en TOT.	5.000 mensen 50 trainers	
	Artsen zonder Grenzen	Gezondheidsprogramma's in klinieken en vluchtelingenkampen.	92.000 mensen (= totaal alle SHO programma's)	
	Kerkinactie	Vier medische programma's in Iran.	420.000 Afghaanse vluchtelingen	
	Nederlands Rode Kruis	MCH diensten in 48 klinieken en steun aan 5 mobiele noodhulp eenheden.	800.000 mensen	
				Totaal: 663.309

Overig (budget niet specificeerbaar naar sectoren)	Terre des Hommes	Integraal programma van opvang, onderwijs en gezondheidszorg voor straatkinderen in Kabul. Bewustwording bij de bevolking over de straatkinderen. Capaciteitsopbouw van de lokale partner. Winterprogramma met voedsel en non-food.	6300 families en 2000 straat en werkende kinderen	162.614
				162.614
Bruto SHO besteding *				3.337.172
Totaal AKV				165.132
Totale SHO besteding				3.502.304

- * Een bedrag van 14.594 Euro voor een project is door Min/Cordaid niet besteed. Dit bedrag is vervolgens overgedragen naar een ander project waarover binnen deze SHO rapportage verantwoording wordt afgelegd.

5. *Overzicht inkomsten en bestedingen**

Dit betreft een overzicht van SHO inkomsten en bestedingen en – wanneer relevant - inzicht in de bijdrage vanuit het ministerie en andere grote donoren.

SHO lid-organisatie	SHO verdeel-sleutel	SHO inkomsten	SHO bestedingen (inclusief AKV)	Percentage AKV	Balans
Nederlands Rode Kruis	15.25 %	523.692	523.692	6 %	0
Mensen in Nood/Cordaid	14.25 %	755.490	755.490	6 %	0
Kerkinactie	13.50 %	463.597	472.027	6 %	-8.431
NOVIB	13.25 %	455.011	513.927	6%	-58.916
Artsen zonder Grenzen	13.00 %	446.426	446.426	0 %	0
Ned. Comité Unicef	10.00 %	343.405	343.405	5 %	0
Memisa/ Cordaid	7.75 %	(zie Mensen in Nood/Cordaid)	(zie Mensen in Nood/Cordaid)	0	0
Terre des Hommes	5.00 %	171.702	172.614	6 %	-912
Tear Fund	4.00 %	137.362	137.362	6 %	0
Stichting Vluchteling	4.00 %	137.362	137.362	0 %	0
Totaal	100	3.434.045	3.502.304		-68.259

* Zoals gerapporteerd door de SHO lidorganisaties.

6. *Knelpunten en aanbevelingen voor de toekomst*

Knelpunten

Tijdens de uitvoering van de projecten door de SHO lidorganisaties zijn een aantal knelpunten geconstateerd. Deze zijn onder te verdelen in veiligheid, stijgende salarissen en huurprijzen, logistiek en coördinatie, capaciteit van partnerorganisaties en klimaat.

Veiligheid

- Door de aanhoudende interne gewelddadigheden en onveilige situatie in het land werd de mogelijkheid projecten optimaal te monitoren soms beperkt. Projectmedewerkers konden soms alleen in grote steden verblijven (met name een probleem in het zuiden van Afghanistan) en tot bepaalde gebieden hadden hulpverleners geen toegang.
- Door onrust en chaos werden transporten vertraagd, verliep de registratie van een hulporganisatie langzaam en er vond een plundering door gewapende mensen plaats.
- Door de onveilige situatie was meer tijd nodig voor de implementatie en afronding van programma's.
- De vluchtelingenkampen in onveilige FATA gebieden (in Pakistan) waren zeer moeilijk toegankelijk voor hulpverleners.

Stijgende salarissen en huurprijzen

- Door de aanwezigheid van de VN vele (internationale) NGO's in Kabul is het voor sommige lokale organisaties moeilijk geweest om staf te kunnen behouden. De VN en vele internationale NGO's betaalden meer salaris. Door de aanwezigheid van deze organisaties, maar vooral ook door de terugkeer van vele vluchtelingen naar de hoofdstad Kabul werden tevens de huren van kantoren, maar ook van opvangcentra voor straatkinderen veel hoger en deden zich problemen voor met huisvesting in gebouwen die van de overheid gehuurd waren. Een lidorganisatie noemt in dit verband de stijging van zowel de huizenprijzen als de wisselkoers van de lokale Afghani waardoor budgets onnauwkeurig werden.

Logistiek en coördinatie

- Overleg in Peshawar tussen allerlei hulporganisaties was niet altijd efficiënt en effectief. Ook bleek het moeilijk om goede afspraken te maken over verantwoordelijkheden van deelnemende hulporganisaties met het UNHCR dat de hulpverlening coördineerde.
- De slechte infrastructuur met vele onveilige en onbegaanbare wegen bemoeilijkte hulptransporten.

Capaciteit van partnerorganisaties

- Na afloop van de noodhulpfase verschoof het accent naar rehabilitatie en gingen veel lokale NGOs ontwikkelingsprojecten uitvoeren. Voor veel organisaties was dit een te grote omslag waardoor extra ondersteuning nodig was.
- De beschikbaarheid van fondsen is voor veel Afghaanse partnerorganisaties zeer snel vergroot. Dit had tot gevolg dat door ondercapaciteit de kwaliteit van project monitoring en –opvolging soms onder druk kwam te staan.

Klimaat

- De Afghaanse winter zorgde met name in berggebieden voor vertragingen in de uitvoering van programma's.

- De aanhoudende droogte noodzaakte de bevolking om zich met grote regelmaat te verplaatsen.

Overige knelpunten

- De Pakistaanse overheid hield de grens met Afghanistan aanvankelijk officieel gesloten waardoor aangekomen vluchtelingen in Pakistan niet officieel geregistreerd konden worden en er onduidelijk was over hun aantallen. Een andere lidorganisatie noemt de communicatie met staf in Afghanistan als knelpunt na afsluiting van de grens tussen Pakistan en Afghanistan.

Geleerde lessen en aanbevelingen voor de toekomst

- Bij verschuiving van de noodhulpfase naar de rehabilitatiefase is het van belang om ook technische assistentie voor de partnerorganisaties te realiseren. Hierdoor konden deze organisaties een omslag maken naar een meer ontwikkelingsgerichte organisatie.
- Soms dreigt een dilemma tussen puur noodhulp verstrekken en het verlenen van ontwikkelingsrelevante noodhulp. Het verdient aanbeveling om dat laatste niet ten koste van levensreddende noodhulp te laten komen.
- In aansluiting op het bovenstaande dient structurele hulp de vorm van humanitaire hulpverlening te bepalen. Ook in de eerste fase van distributies is het al belangrijk dat er een visie is op de toekomst.
- Voedsel voor werk programma's helpen de mensen bewust te zijn van de noodzaak om voor eigen voedsel en inkomen te werken.
- Het is van groot belang dat noodhulp projecten door organisaties worden uitgevoerd die al in het interventiegebied aanwezig zijn. Identificatie van doelgroepen en lokale consultatie met betrekking tot project ontwerp is raadzaam en mogelijke controverses worden zo geminimaliseerd.
- Enkele partnerorganisaties hebben na de distributies surveys gedaan onder de doelgroep. Dit lijkt een zinnige manier om vast te stellen welke artikelen op prijs worden gesteld en waar het programma kan verbeteren.
- De coördinatie tussen (internationale) NGO's en de Afghaanse autoriteiten wat betreft crisis planning moet worden verbeterd. Ook in de rehabilitatiefase was dit onvoldoende.
- De coördinatie tussen INGO's is van groot belang, zeker als er een plotselinge situatie ontstaat voor hulpverlening.
- De klinieken voor moeder en kind zorg hebben een belangrijke rol gespeeld in het bereiken van de meest kwetsbare groepen die geen toegang hadden tot basisgezondheidszorg.
- Het verdient vaak aanbeveling om te kiezen voor samenwerking met lokale NGO's die al voor de crisis van september 2001 operationeel waren.

Conclusie

De actie van de Samenwerkende Hulp Organisaties heeft het relatief beperkte bedrag van ruim € 3,5 miljoen opgeleverd. Gevoegd bij de middelen die vele regeringen en de Europese Commissie ter beschikking hebben gesteld, heeft dit de leden van de SHO in staat gesteld om goede tijdige en effectieve hulp te verschaffen aan de Afghaanse vluchtelingen in Pakistan (en op kleine schaal in Iran), en vooral in Afghanistan zelf. De actie kan daarom toch een succes genoemd worden.

De verleende hulp is bij aanvang vooral acute noodhulp geweest, en is geleidelijk aan opgeschoven in de richting van wederopbouw, waarbij veel SHO leden ruime aandacht hebben gegeven aan capaciteitsopbouw van de lokale NGOs, waardoor ook een goede basis is gelegd voor verder werk van deze organisaties in Afghanistan.

Echter: met name de voortdurende armoede, tekort aan scholing en gezondheidszorg en aanhoudende onveiligheid, maken dat nog steeds zo'n 1,5 miljoen vluchtelingen nog niet zijn teruggekeerd.

Afghanistan zelf staat nog wankel tussen hoop en vrees. Aanhoudende onveiligheid en armoede zijn een bedreiging voor zowel de bevolking als de overheid. Steeds meer boeren stappen over op opiumteelt of dag-loonwerk in de opiumvelden bij de oogst, om het hoofd boven water te kunnen houden. De president van Afghanistan waarschuwt voor ontwikkelingen in de richting van een narco-staat.

Aanhoudende aandacht voor de problemen van de Afghanen is dan ook van groot belang.